

УДК 330.131.7:336.14

С. О. Шпіцглуз, аспірант
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ НА СТАБІЛЬНІСТЬ БЮДЖЕТУ

Дослідження фінансових показників і їх впливу на стабільність бюджету дає змогу проаналізувати їх сутність і значення в структурі бюджету України, а також спрогнозувати та укласти в майбутньому бюджет на наступний рік.

Ключові слова: фінансові ризики бюджету, фінансові показники, бюджет України, стабільність бюджету.

Постановка проблеми. У сучасній економічній науці проблема ризику в різних сферах економіки посідає одне із провідних місць. Важливе значення при прогнозуванні, складанні та затвердженні бюджету України на майбутній період відіграють фінансові показники, які відображаються у фінансових звітах. Фінансова звітність дає змогу переглянути найбільш впливові фінансові показники при складанні бюджету та оптимізувати фінансові ризики при майбутньому затвердженні бюджету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З швидким розвитком ринкових відносин постійно зростає інтерес до питань впливу фінансового ризику на результати господарської діяльності, а теорія управління ризиками стрімко розвивається та досягає нових вершин щодо їх зменшення. У роботах дослідників щодо фінансових ризиків І. Балабанова, О. Ширинської, І. Бланка, М. Єршової, С. Кошеленка, Д. Михайлової, І. Платонової, О. Альгіна та інших вчених відображено різні підходи до визначення фінансового ризику та методів управління ними.

Фінансові ризики заслуговують на значну увагу, адже будь-яка фінансова діяльність пов'язана з ризиком. К. Редхед і С. Хьюс визначають фінансовий ризик як можливість недоотримання прибутку або понесення збитків при здійсненні фінансових операцій [9]. На думку І. Бланка, “фінансовий ризик підприємства” являє собою результат вибору його власниками або менеджерами альтернативного фінансового рішення, спрямованого на досягнення бажаного цільового результату фінансової діяльності при ймовірності понесення економічного збитку (фінансових втрат) внаслідок невизначеності умов його реалізації [1].

Метою даної статті є дослідження теоретичних аспектів фінансових ризиків бюджету, визначення їх класифікації та факторів ризиків, які виникають при складанні та затвердженні бюджету України на майбутній період.

Виходячи з поставленої мети маємо такі завдання:

- виокремити фінансові ризики, визначити причини їх виникнення та ризикові сфери;
- провести аналіз і дати оцінку фінансовими ризикам;
- мінімізувати або обмежити фінансові ризики за допомогою відповідних методів управління.

Виклад основного матеріалу. Поняття ризику історично пов'язане із суспільним розвитком. При формуванні товарно-грошових відносин ризик стає економічною категорією, яка розповсюджується на всі рівні господарювання і має суттєве значення в питаннях економіки та фінансів. Ризиком почали управляти, тобто прогнозувати розвиток ризикових подій і застосовувати заходи щодо зменшення втрат [6].

Економічна теорія довгий час ігнорувала проблему ризику в підприємстві. Неокласична теорія ХХ ст. досліджувала проблему розміщення ресурсів у ринковій економіці без урахування фактора ризику. Ризик як важливий елемент прийняття економічних рішень було визнано в економічній науці лише в 40-х роках ХХ ст. після виходу книги Дж. Фон. Наймана і О. Моргенштерна “Теорія ігор і економічна поведінка”, у якій вперше було досліджено проблему максимізації корисності індивідуума і прибутку фірми з урахуванням фактора ризику [10].

Поштовхом до розвитку сучасних методик управління ризиками стало кількісне визначення ризику, яке дали на початку 80-х років ХХ ст. С. Каплан і В. Гаррік. Ризик, на їх думку, складається із трьох частин: опис сценарію, вірогідність цього сценарію, його наслідки. При цьому наслідки можуть бути різні за одним і тим же сценарієм [12]. Водночас формувалася процес управління ризиками, який складався із ідентифікації та оцінки ризиків, розробки відповідей і контролю. Також важливо відмітити, що практика планування народного господарства і складання державного бюджету в СРСР брала до уваги ризик при формуванні резервів на рівні держави, міністерства, регіону, галузі. У 90-х роках ХХ ст. змінилася концепція управління ризиками. Трансформація відбулася в бік розуміння значущості процесу управління ризиками, а не кількісного аналізу ризиків [11].

Сьогодні проблема ризику в різних сферах економіки посідає одне із чільних місць. Теорія фінансів і практика виокремлює такі економічні ризики: макроекономічні, мікроекономічні, фінансові, політичні. Макроекономічні ризики пов'язані зі змінами в часі або макроекономічними показниками, наприклад, ризик вкладення капіталу в країну із високою політичною або економічною нестабільністю. Мікроекономічні ризики пов'язані з капіталовкладеннями в окремі види економічної діяльності, окремі виробництва, проекти.

Зовнішні умови функціонування економіки України в 2012 році були несприятливими. З огляду на уповільнення економічного зростання багатьох країн світу ціни на традиційну українську експортну продукцію зменшувалися. Це відповідним чином відображалось на показниках економічного розвитку України. Темп зростання ВВП у 2012 році значно знизився і становив 0,2 % порівняно з 5,2 % у 2011 році.

Зазначене було безпосередньо пов'язане з динамікою виробництва – темп приросту індексу промислової продукції за 2012 рік становив “мінус” 1,8 % порівняно з 2011 роком. Зокрема обсяги виробництва металургії знизилися на 5,2 %, машинобудування – на 6 %.

У цей період в Україні підтримувалося низькоінфляційне середовище – за 2012 рік приріст індексу споживчих цін становив “мінус” 0,2 % (порівняно з 4,6 % у 2011 році), а приріст базового індексу споживчих цін – 0,8 % (6,9 % у 2011 році) [5].

Супроводження фінансової діяльності суб'єкта господарювання становлять ризики, що входять в особливу групу – фінансові ризики, які характеризуються ймовірністю виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрати доходів, капіталу чи ліквідності. Фінансові ризики виникають у зв'язку з рухом фінансових потоків і проявляються в основному на ринках фінансових ресурсів.

Фінансовий ризик – це також ризик того, що суб'єкт господарювання, який залучив фінансові ресурси, виявиться неспроможним вчасно погасити зобов'язання, строк сплати яких настав, у результаті чого він може виявитися банкрутом.

Причин виникнення фінансових ризиків дуже багато (рис. 1).

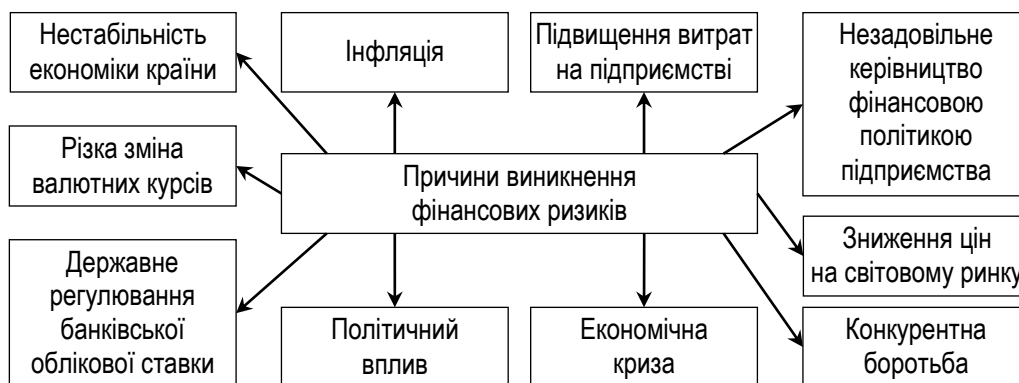

Рисунок 1 – Причини виникнення фінансових ризиків

Першопричина виникнення фінансових ризиків знаходиться у площині структури капіталу, оскільки вони зумовлені нераціональним співвідношенням власних і позикових коштів. Більша частина позикових коштів у капіталі підприємства нерідко знижує їх ефективність.

Це пов'язано зі значними витратами на обслуговування кредитів, які можуть перекрыти вигоди від їх залучення. Такі ризики іноді називають ризиками структури капіталу: при незадовільній структурі капіталу виникає ризик того, що підприємство залучатиме кошти за ризиковою ставкою і врешті-решт стане неплатоспроможним і, як результат, збанкрутує.

Збільшились обсяги боргових інструментів, за допомогою яких забезпечувалося фінансування Державного бюджету України у 2012 році. Було здійснено державних запозичень на загальну суму 109,8 млрд. грн., що становить 97 % уточненого плану. З них 103 млрд. грн. спрямовано до загального фонду, 6,8 млрд. грн. – до спеціального фонду державного бюджету. Запозичення до загального фонду державного бюджету у 2012 році здійснювалися виключно за фіксованою ставкою. Частка внутрішніх запозичень становила 60,8 %, зовнішніх – відповідно 39,2 % [5].

Система фінансових ризиків включає значну кількість ризиків, що пов'язані зі здійсненням фінансової діяльності, а саме: кредитний, банківський, бюджетний, страховий, ризик ліквідності, податковий, інфляційний тощо. У вітчизняній економічній літературі здебільшого розглядають фінансові ризики на мікрорівні, на рівні окремих підприємств. Однак державні бюджети слід розглядати як суб'єкти господарювання.

У наш час все більшої актуальності набувають фінансові ризики на державному рівні, а особливо бюджетні ризики. Ризик, що пов'язаний із бюджетом держави, розглядається як ймовірність виникнення дефіциту при формуванні та витрачання фонду грошових коштів, що передбачені для фінансового забезпечення завдань і функцій держави та місцевого самоврядування.

Сьогодні практично невивченими залишаються питання впливу невизначеності на бюджетний процес. В економічній науці й у бюджетному законодавстві офіційно не існує поняття бюджетного ризику, не здійснюється його оцінка, а тільки проводиться соціально-економічний і фінансовий аналіз, не розроблена класифікація бюджетних ризиків.

Управління бюджетними ризиками доцільно розглядати як невід'ємну частину процесу управління бюджетним процесом. Отже, бюджетний ризик визначається як можливість виникнення у бюджетному процесі несприятливих ситуацій і наслідків, як ймовірність відхилення фактично виконаних показників бюджетних доходів і видатків від запланованих [2].

Ризики, які пов'язані з бюджетним процесом, різносторонні. Саме тому з метою здійснення ефективного управління необхідно їх класифікувати за основними ознаками. Слід зазначити, що сьогодні відсутній загально визнаний якісний підхід до розподілу ризиків щодо ймовірності

виникнення, обсягу втрат, ступеня впливу та рівня втрат. Отже, можна запропонувати класифікацію бюджетних ризиків, розроблену на підставі загальних підходів до класифікації ризиків (табл. 1).

Таблиця 1 – Класифікація бюджетних ризиків [3]

Класифікаційна ознака	Види ризиків
Сфера виникнення	зовнішній внутрішній
Причини виникнення	об'єктивні суб'єктивні об'єктивно-суб'єктивні
Масштаби ризиків	регіональні національні міжнародні
Рівень бюджетної системи	на рівні держави на рівні місцевих бюджетів
Структура бюджету	втрата доходів збільшення видаткової частини бюджету
Важливість впливу на виконання бюджету	допустимі критичні катастрофічні
Рівень втрат	допустимий виправданий недопустимий
Характер виникнення ризиків	можливі маломожливі дуже можливі
Можливість передбачення	прогнозований непрогнозований
Ступінь можливого захисту	повністю захищені частково захищені від яких неможливо захиститися
Характер появи	випадкові постійні разові

Як уже зазначалося, бюджетні ризики можуть виникати на різних стадіях бюджетного процесу і бути обумовлені результатами діяльності його учасників. Можна погодитися з Х. Гріценко, яка пропонує розглядати насамперед внутрішні фінансові ризики держави, що виникають

унаслідок неефективних управлінських рішень і здатні призвести до розбалансування державного бюджету [3]. Вплив ризиків, що виникають на різних стадіях бюджетного процесу, призводить до порушень щодо виконання показників бюджетного дефіциту, доходів, видатків, боргових зобов'язань.

Сьогодні, в умовах фінансової нестабільності, планування доходів бюджету можна класифікувати як ризикове. Справа в тому, що доходи бюджету в момент їх здійснення можуть суттєво різнитися від планових значень. Потік надходжень не може бути спланований точно, оскільки відсутня повна визначеність відносно майбутнього.

Показники Закону України “Про Державний бюджет України на 2012 рік” у частині державного боргу і державних запозичень згідно з програмою загальні виплати за державним боргом було заплановано в обсязі 95,5 млрд. грн. Фактично виплати становили 92,3 млрд. грн., що на 3,2 млрд. грн. менше від запланованої суми. З них: 55,3 млрд. грн., або 59,9 % – виплати за внутрішнім боргом та 37 млрд. грн., або 40,1 % – виплати за зовнішнім боргом.

У 2012 році обсяг платежів з погашення державного боргу становив 68,1 млрд. грн., з яких 38 млрд. грн., або 55,8 % становлять платежі з погашення державного внутрішнього боргу, а 30,1 млрд. грн., або 44,2 % – державного внутрішнього боргу.

Обсяг платежів з обслуговування державного боргу у 2012 році дорівнював 24,2 млрд. грн., з яких 17,3 млрд. грн., або 71,5 % (проти 62,7 % запланованих) – з обслуговування державного внутрішнього боргу, а 6,9 млрд. грн., або 28,5 % (проти 37,3 % запланованих) – з обслуговування державного зовнішнього боргу. Відхилення від показників програми пов'язані з тим, що випуск ОЗДП 2012 року, платежі з обслуговування яких планувалися з 2012 року, було здійснено у 2-му півріччі, і тому сплата купона по них у звітному році не здійснювалася [5].

Бюджетне планування має передбачати розробку декількох варіантів проектів бюджету на наступний бюджетний рік: оптимістичний, песимістичний і компромісний. При визначенні доходів бюджету слід враховувати: ризик змін у бюджетно-податковому законодавстві; ризик настання несприятливих подій у національній економіці; ризик настання несприятливих подій у бюджетноутворюючих галузях регіональної економіки; ризик вибуття крупних платників податків; ризик несприятливих змін цінової кон'юнктури на світових ринках нафти; ризик неможливості оперативного управління динамікою надходження податкових доходів; ризик неможливості оперативного залучення джерел фінансування бюджетного дефіциту тощо.

Бюджетний ризик може виникнути й у частині видатків бюджету, що пов'язано зі збільшенням видатків на оплату комунальних послуг бюджетними установами у зв'язку зі зростанням цін на енергоносії, підвищенням заробітної плати і прожиткового мінімуму тощо, а також ризиком, що пов'язаний із невідповідністю між зобов'язаннями за видатками місцевих бюджетів і джерелами фінансування; ризиком нормативної неврегульованості забезпечення видатків на соціальні потреби; ризиком диспропорції співвідношення обсягів першого і другого кошика доходів бюджетів; ризиком недоотримання коштів у бюджет, тобто ризиком недофінансування; ризиком збільшення боргового навантаження на економіку; ризиком необґрунтованого зростання цін, особливо в монополізованих секторах [7].

На етапі планування та складання бюджету, а також визначення основних бюджетних показників має здійснюватися із застосуванням процедур ризик-менеджменту, тобто з урахуванням можливого впливу несприятливих факторів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру.

На етапі формування і затвердження бюджету при зборі інформації про соціально-економічний розвиток держави, погодженні всіх програм перспективного фінансового планування результативність бюджетного планування залежить від рівня організації планово-прогнозних процедур, їх методичної бази й аналітичного інструментарію, змін бюджетного законодавства, відповідальності і кваліфікації працівників фінансових органів, що беруть участь у розробці бюджету, а також від загальної соціально-економічної ситуації.

На етапі формування бюджету необхідно враховувати ризик втрати доходів і ризик збільшення видаткової частини бюджету. Оцінка ризику на цьому етапі має містити: оцінку ймовірного виконання бюджету в цілому; оцінку виконання бюджету з урахуванням ризику за окремими видами доходів і статтями видатків; вартісну оцінку можливих втрат від недоотримання запланованих доходів і перевищення статей витрат при виконанні бюджету [8].

На етапі виконання бюджету для забезпечення максимально наближених результатів за доходами і видатками бюджету до планових показників важливо здійснювати оперативний моніторинг, який полягає в безперервному здійсненні контролю за показниками бюджету; повному охопленні зонами контролю та моніторингу всіх напрямів діяльності держави; колегіальності прийняття рішень.

Отже, важливі такі моменти: по-перше, для формалізації процесу та документального закріплення порядку перегляду бюджету на етапі розробки бюджетної стратегії необхідно окреслити рівень відхилень, при яких ініціюється додаткове внесення змін до бюджетних статей

або в цілому до бюджету; у разі відхилення фактичних даних від планових, які пов'язані з несвоєчасним виявленням негативних факторів або бездіяльністю при управлінні ними, необхідно ввести відповідальність посадових осіб у рамках зон контролю, закріплених за ними; необхідно регламентувати можливу частоту перегляду бюджетів. Крім того, в рамках перегляду бюджету потрібно визначитися із секвестром бюджету. Секвестр бюджету – це результат перегляду бюджетних статей у бік скорочення видаткової частини внаслідок оперативного виявлення невиконання плану за доходами. Особливістю секвестру є те, що пропорційному зменшенню підлягають не всі видаткові статті, а тільки незахищені.

На етапі, де виникають ризикоутворюючі фактори, необхідно враховувати: відповідальність і платоспроможність платників податків, рівень життя населення та його участь у бюджетному процесі, чіткість виконання контрольних функцій органів казначейства і функцій податкового адміністрування податковими органами, діяльність кредитних органів щодо своєчасного перерахування коштів до бюджету.

На етапі проведення аналізу виконання бюджету і складання бюджетної звітності з метою зменшення негативних бюджетних ризиків необхідно підтримувати високий методичний рівень і використовувати науково обґрунтовані підходи до організації моніторингу бюджетного потенціалу, проведення аналітичної роботи податковими і казначейськими органами. Також на цьому етапі слід розробляти і вносити зміни до нормативно-законодавчих документів щодо організації бюджетного процесу [8].

Для виявлення бюджетних ризиків проводиться якісна та кількісна оцінка ризиків, для яких можуть бути використані такі методи: кількісні (експертна та рейтингова оцінка), економіко-статистичні; аналогій, аналітичні.

Основними етапами процесу аналізу рівня конкретного ризику або групи взаємопов'язаних ризиків є:

- виявлення об'єктивних і суб'єктивних факторів, що впливають на виникнення певного виду ризику в певний момент або період часу;
- аналіз значущості кожного фактора в статичній та динамічній;
- визначення межі припустимого рівня ризику, тобто його оптимального значення;
- оцінка передбаченого та/або реального рівня конкретного ризику та зіставлення його з іншими ризиками, що існують, з метою запобігання більших втрат;
- розробка конкретних і комплексних заходів щодо оптимізації його рівня;
- оцінка результатів прийняття заходів.

Алгоритм оцінки ризиків при формуванні бюджету повинен містити: оцінку ймовірності виконання бюджету в цілому; оцінку виконання бюджету з урахуванням ризиків за окремими видами доходів і статтями видатків; вартісну оцінку можливих втрат від недоотримання запланованих доходів і перевищення видатків при виконанні бюджету.

Відповідно до завдань Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2012–2014 роки, співвідношення обсягу державного боргу до ВВП на кінець 2012 року встановлено на рівні не більше 30 %. Фактично за підсумками року відношення державного боргу до ВВП становило 28,3 %, що на 1,7 в.п. менше встановленого граничного рівня. При цьому навантаження платежів з обслуговування державного боргу на державний бюджет становило 6,99 %.

Валютний ризик складається з частки державного внутрішнього боргу, який становить 47,7 % проти запланованого мінімального граничного рівня – 46 %. При цьому відношення боргу в іноземній валюті до загальної суми державного боргу на кінець зазначеного періоду становило 57,9 %.

Відсотковий ризик становить частку державного боргу з фіксованою ставкою, яка планувалася не менш як 65 %, а фактично становила 76,1 %.

Середньозважений строк до погашення державного боргу становить 5,1 року проти запланованого мінімального показника на рівні 4,1 року. Слід зазначити, що співвідношення суми погашення державного боргу у 2012 році до загальної суми державного боргу за станом на 31 грудня 2011 року становить 19,1 % при визначеній максимальній межі у 20 % [5].

Саме у 2012 році цільові показники, встановлені Середньостроковою стратегією управління державним боргом на 2012–2014 роки, було дотримано. До того ж було досягнуто значного прогресу щодо подовження строку обігу боргових зобов'язань та збільшення частки державного боргу з фіксованою ставкою, що в умовах нестабільності на фінансових ринках значно знижує ризик рефінансування та відсотковий ризик державного боргу.

Важливого значення набувають кредитні рейтинги довгострокових боргових зобов'язань в іноземній валюті.

Динаміку кредитних рейтингів України (боргових зобов'язань) за станом на 21 липня 2011 року можемо побачити в таблиці 2.

Таблиця 2 – Динаміка кредитних рейтингів України (боргових зобов'язань) за станом на 21 липня 2011 року [4]

Рейтингове агентство	Рейтинг боргових зобов'язань в іноземній валюті		Рейтинг боргових зобов'язань у національній валюті		Прогноз	Дата присвоєння / підтвердження рейтингу
	довгострокові зобов'язання	короткострокові зобов'язання	довгострокові зобов'язання	короткострокові зобов'язання		
"Fitch Ratings" (Fitch)	B	B	B	-	Позитивний	21 липня 2011 р. – переглянуто прогноз
"Standard and Poor's" (S&P)	B+	B	BB-	B	Стабільний	29 липня 2010 р. – переглянуто прогноз і підвищено рейтинги
"Rating and Investment Information, Inc." (R&I)	B+	-	-	-	Стабільний	31 березня 2011 р. – підтверджено прогноз і рейтинг
"Moody's Investors Service" (Moody's)	B2	-	B2	-	Стабільний	11 жовтня 2010 р. – переглянуто прогноз

Fitch Ratings-Лондон – 21 липня 2011: Fitch Ratings змінило прогноз за довгостроковими рейтингами дефолту емітента (РДЕ) України в іноземній і національній валютах зі "стабільного" на "позитивний" та підтвердило довгострокові та короткострокові РДЕ на рівні "B". Рейтинг граничної межі України залишається на рівні "B".

Поліпшення бюджетних показників і відновлення економіки повинні сприяти стабілізації загального державного боргу на рівні близько 30 % від ВВП.

У той же час економіка України є відкритою і залежить від високоциклічної металургійної галузі та дорогого імпорту газу, що робить її вразливою до глобальних економічних шоків. Слабкий бізнес-клімат стримує реалізацію очевидного потенціалу зростання країни.

Ключовим чинником вразливості залишаються зовнішні фінанси. Існують суттєві потреби в зовнішньому фінансуванні, і Україні необхідно буде здійснити значні виплати МВФ в 2013 і 2014 рр. Валовий зовнішній борг перевищує 80 % ВВП, що значно більше медіанного показника для країн з рейтингом у категорії "B", проте рівні пролонгування за зовнішнім боргом приватного сектора є високими, а найбільша частина цього боргу належить до зобов'язань перед зарубіжними материнськими банками або компаніями.

До підвищення рейтингів може призвести подальше стійке зростання без макроекономічного дисбалансу, а також покращення в банківському секторі, подальший прогрес у скороченні бюджетного дефіциту і вирішення середньострокових проблем у сфері державних фінансів. Існують ризики, які можуть призвести до негативних рейтингових дій, включаючи ризик значного фіскального послаблення перед парламентськими виборами 2012 року, помітного погіршення зовнішньої кон'юнктури чи внутрішніх політичних потрясінь.

Fitch Ratings 10 липня 2012 року підтвердило довгострокові РДЕ в іноземній та національній валютах на рівні "B" зі стабільним прогнозом. Також агентство підтвердило короткостроковий РДЕ на рівні "B" та граничну межу України на рівні "B".

15 серпня 2012 року "Rating and Investment Information, Inc." (R&I) підтвердило рейтинг зобов'язань України в іноземній валюті на рівні "B+" зі стабільним прогнозом [5].

Висновки. Отже, вплив фінансових ризиків, які виникають з фінансових показників, відіграє значну роль при складанні і затвердженні бюджету України, оскільки мінімізувавши фінансові ризики за фінансовими показниками, зможемо отримати профіцит бюджету, зокрема стабільний затверджений бюджет на майбутній рік.

Підсумовуючи вищезазначене, можемо сказати, що введення до складу бюджетного планування оцінювання та оптимізації бюджетних ризиків дозволить підвищити не лише якість прогнозів державного бюджету, а й оперативність діяльності органів фінансового планування та ефективність фінансового контролю на всіх рівнях бюджетної системи.

Також вагомими фінансовими ризиками на кінець 2012 Україна мала такі кредитні рейтинги довгострокових боргових зобов'язань в іноземній валюті: Moody's "B3", Standard & Poor's "B", Fitch Ratings "B", R&I "B+".

Список літератури

1. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005.
2. Вишнівська Б. Методи мінімізації фінансових ризиків / Б. Вишнівська // Економіст. – 2008. – № 6.
3. Гріценко Х. Управління фінансовими ризиками держави / Х. Гріценко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/Iounal/921>.
4. Динаміка кредитних рейтингів України (боргових зобов'язань) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=299315&cat_id=299316.
5. Звіт про виконання Програми управління державним боргом за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=375216&cat_id=255473.

6. Миэринь Л. А. Основы рискологии : учеб. пособие / Л. А. Миэринь и др. ; СПб. гос. ун-т экономики и финансов. – СПб. : Изд-во СПб. гос. ун-та экономики и финансов, 1998.
7. Невінчаний І. С. Основні шляхи подолання бюджетного дефіциту в Україні / І. С. Невінчаний // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 6.
8. Редіна Н. І. Дефіцит бюджету й основні шляхи його подолання в Україні / Н. І. Редіна, Л. П. Гордеева // Фінанси України. – 2010. – № 5.
9. Рэдхэд К. Управление финансовыми рисками / К. Рэдхэд, С. Хьюс ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 1996.
10. Романенко О. Р. Фінанси : підручник / О. Р. Романенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 312 с.
11. Industry Models of Risk Management and their Future [Электронный ресурс] / A. Karlos, Artto, David L. Havk. – Электрон., текстовые дан. – Philadelphia (USA) : PMI, 1999. – Way of access : <http://www.risksiq.com/articles/index.htm>. – Загл. с экрана.
12. Probabilistic Risk Assessment Procedures Guide for NASA Managers and Practitioners [Электронный ресурс] = Вероятностная оценка рисков : Руководство по процедурам для менеджеров и исполнителей НАСА / Dr. Michel Stamatiatos. – Электрон. текстовые дан. – Washington (USA). – 2002. – Way of access : <http://www.hq.nasa.gov/offise/codeq/doktree/praquide.pdf>. – Загл. с экрана.

Отримано 08.08.2013

Summary

Research financial performance and its impact on the stability of the budget makes it possible to analyze their nature and significance in the structure of the budget of Ukraine, as well as to predict the future and put in the budget for next year.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник наукових праць

Випуск 37

Редагування

Г. М. Нужненко

А. О. Карпенко

Н. М. Серета

Технічне редагування

І. О. Кругляк

Комп'ютерна верстка

В. А. Івакін

Відповідальність за фактичні помилки, достовірність інформації та точність викладених фактів несуть автори. Статті опубліковані мовою оригіналу.

Усі права застережено. Посилання на матеріали збірника обов'язкові.

Збірник наукових праць затверджено постановою президії ВАК України від 10.02.2010 № 1-05/1 як наукове фахове видання України

Підписано до друку 15.10.2013. Формат 60x90/16.
Обл.-вид. арк. 22,48. Ум. друк. арк. 24,63. Папір офсетний.
Гарнітура Times. Тираж 300 пр. Вид. № 1275

Видавець і виготовлювач
Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи Національного банку України”,
вул. Петропавлівська, 57, м. Суми, 40000, Україна, тел. 0(542) 66-51-27
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції: серія ДК № 3160 від 10.04.2008

ДО ВІДОМА АВТОРІВ

Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України” видає збірник наукових праць “**Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України**”, що визнаний ВАК України як наукове фахове видання з економіки.

Редакційна колегія запрошує до співпраці авторів і звертає увагу, що статті, надіслані для публікації у збірнику, повинні бути оформлені згідно з вимогами п. 3 постанови Президії ВАК України № 7-05/1 від 15.01.2003 “Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України”, ДСТУ 7152:2010 та ДСТУ ГОСТ 7.1-2006, ДСТУ ГОСТ 7.80:2007.

Вимоги до оформлення рукопису наукової статті

До друку приймаються статті українською або російською мовами, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання (у тому числі електронні). Тематика статті повинна відповідати напряму досліджень “Економічні науки”. До редакції наукові статті подаються текстовим файлом електронною поштою.

Наукова стаття повинна мати такі структурні частини (з дотриманням вказаної послідовності):

- 1) індекс Універсальної десятикової класифікації (УДК);
- 2) відомості про автора (-ів) (прізвище, ініціали, вчене звання і вчений ступінь, місце роботи, населений пункт);
- 3) стислий заголовок;
- 4) анотацію мовою оригіналу (300–400 знаків з пробілами);
- 5) ключові слова мовою оригіналу (3–5 слів);
- 6) текст статті, який містить обов’язкові елементи: *постановка проблеми; аналіз останніх досліджень і публікацій; не вирішені раніше частини проблеми; мета статті; виклад основного матеріалу; висновки;*
- 7) список використаної літератури, складений згідно з ДСТУ ГОСТ 7.1-2006, ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 і розміщений у кінці статті в алфавітному порядку (не менше 6 найменувань). На всі першоджерела повинні бути зроблені посилання у тексті. Порядковий номер першоджерела проставляється у квадратних дужках. Першоджерела подаються мовою оригіналу. Посилання на неопубліковані роботи не допускаються;
- 8) анотацію українською мовою для публікацій іншими мовами, крім української (300–400 знаків з пробілами);
- 9) анотацію (Summary) англійською мовою (300–400 знаків з пробілами), а також ключові слова англійською мовою (3–5 слів).

Окремим файлом надаються повні відомості про автора (-ів), оформлені таким чином: повністю (мовою оригіналу статті) прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи, поштова адреса для надси- лання примірника збірника, контактна інформація (мобільний телефон та e-mail).

Окремим файлом у графічному форматі надається відсканована рецензія наукового керівника чи іншого науковця, який має ступінь доктора економічних наук, засвідчена підписом і печаткою (тільки для авторів, які не мають наукового ступеня).

Обсяг статті – не менше 0,4 обліково-видавничого аркуша (тобто не менше 16 000 знаків з пробілами) та не більше 1 обліково-видавничого аркуша (тобто не більше 40 000 знаків з пробілами).

Міжрядковий інтервал – 1,5. Кегль (розмір) шрифту – 14 пт. Параметри сторінки (поля): зверху, знизу, справа – 20,0 мм; зліва – 30,0 мм.

Файл готується за допомогою текстового редактора *Microsoft Word*.

У файлі не використовуються стилі тексту, сторінки не нумеруються. Слова друкуються без переносів. Шрифт – *Times New Roman*.

Всі нетекстові об'єкти створюються за допомогою вбудованих засобів *Microsoft Word*: формули – редактора *Microsoft Equation* (меню: Вставка / Об'єкт / *Microsoft Equation*), діаграми та графіки – Майстра діаграм (меню: Вставка / Рисунок / Діаграма), структурні схеми – інструментів панелі рисунка.

Допускається: для формул – редактор *Myth Type*, для діаграм і графіків – *Microsoft Excel* (з параметром вставки Діаграма).

Весь графічний матеріал повинен бути мінімальним за обсягом, чорно-білого кольору, заповнення виконуються штрихуванням.

Відповідальність за науково-методичний рівень статей, обґрунтованість висновків, достовірність фактів несуть автори.

Публікація матеріалів здійснюється мовою оригіналу. Редколегія залишає за собою право редагування поданих матеріалів.

Дотримання авторами викладених вимог прискорить публікацію надісланих матеріалів.

Редакційна колегія